

Retro ozdoby, které nikdo z mladých už nepamatuje? Jaké jste měli na stromku doma

vy

Datum vydání: 15.12.2021 | Zdroj: zena.aktualne.cz | Rubrika: Vánoce | Strana 0 | Autor: Petra Škraňková
Téma: Cestovní ruch | Ekonomika a podnikání

Nabídka vánočních ozdob je dnes tak pestrá, že si můžete vymyslet skoro cokoli a stromeček tím ozdobit. Sehnat dřív pěkné dekorace nebylo tak samozřejmé. Přesto viděno dnešními očima jich spousta ob stojí i u přísných kritiků vkusu a designu.

Hlavním rozdílem mezi nabídkou vánočních ozdob v 70. a 80. letech a nyní je množství. Nikoho by tehdy nenapadlo koupit od jednoho druhu ozdob více než jednu krabici se šesti, maximálně osmi kousky.

Jedle, smřčky a borovice v obývacím pokoji se zdobily tak pestře, jak jen to bylo možné. Zatímco dnes převládá představa, že krásně ozdobený strom má jednotný dekor s maximálně třemi barvami a koule i jiné tvary se na něm opakují ve stejné barvě, tenkrát se zdobilo vším, co bylo po ruce.

Nová krabice vánočních ozdob se pořizovala ne podle barvy, která by se hodila k těm ostatním, ale podle toho, co zrovna bylo v obchodě a co se aspoň trochu rodině líbilo.

A na co také byly peníze. "Ručně foukané skleněné ozdoby byly pro české zákazníky hodně drahé," připomíná Růžena Secká, předsedkyně družstva Vánoční ozdoby ze Dvora Králové nad Labem, které je největším výrobcem ručně foukaných a malovaných skleněných vánočních ozdob v Česku a jedním z největších v Evropě.

Balení se šesti koulemi vyšlo na několik set korun, což při průměrném platu kolem dvou tisíc korun byla opravdu zátěž.

V 90. letech se pak na bazarech a bleších trzích objevovaly ve výprodeji celé krabice starých vánočních ozdob. Zatímco tenkrát byly za hubičku, protože se jich majitelé chtěli zbavit jako socialistické relikvie, dnes by u spousty z nich našli kupce z řad milovníků designu.

Podívejte se v galerii na vánoční ozdoby z dob socialistického Československa a najdete mezi nimi i ty, na které máte vlastní vzpomínky.

Vánoční koule

Vánoční koule nebo baňky, chcete-li, bývaly hodně pestré. Daly se koupit i jednobarevné, kdy polovina koulí byla lesklá a druhá matná.

Vánoční koule

Skleněné ozdoby se začaly ručně foukat v polovině 19. století. Hlavním centrem výroby a obchodu byla německá Lauscha na jihu Durynska, asi sto kilometrů vzdušnou čarou od Aše. V Československu se začaly ozdoby ve velkém vzorovat, zhotovovat a vyvážet až po roce 1931. Hlavním trhem byly USA.

Šišky

Vedle tradičních koulí se vyrábělo mnoho různých tvarů. Oblíbené byly například šišky, trochu nelogicky v červené barvě. Petr Nový, kurátor Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a jeden z největších odborníků v naší zemi na skleněné ozdoby, to vysvětluje Santa Clausem. "Díky nesmírně populární postavě Santa Clause, kterou pro reklamu firmy Coca-Cola v roce 1931 namaloval Haddon Sunblom, se jednou z hlavních barev stala červená," říká k červeným šiškám.

Sněhuláčci

Československé vánoční ozdoby se od těch německých od počátku lišily pestřejší barevností, výtvarnou stylizací a humorem. Příkladem mohou být naivistické postavičky sněhuláků a lesních skřítků z období socialismu.

Sněhuláček

Figurky Sněhuláka foukaného ručně do formy patří k tradičním vánočním ozdobám. Dodnes se vyrábějí ve stovkách rozličných tvarových a dekoračních variant.

Vánoční klaun

Oblíbené byly figurky klaunů, zde v designu populárním v 70. letech 20. století. Stejně jako v minulosti, i v období socialismu byla většina skleněných vánočních ozdob určena na export.

Vánoční koule podle Expa

"Vánoční ozdoby jsou z hlediska designu konzervativní, nové dekory se na trhu prosazují jen obtížně," říká Petr Nový, kurátor jabloneckého muzea a přední odborník na skleněné ozdoby. "To však neznamená, že by se v období socialismu nevzorovalo. Žluté koule s červenými proužky a strohým matovaným geometrickým dekorem jsou odrazem tzv. bruselského stylu po roce 1958," dodává.

Vánoční koule s reflektory

Na vánočním stromečku nemohly chybět tzv. reflektory. V období socialismu bylo největším výrobcem DUV Vánoční ozdoby v Dvoře Králové nad Labem, na které připadalo více než 50 % produkce. Vývoz zajišťoval jablonecký PZO Jablonex. Hlavními trhy byly zejména Velká Británie, Francie, USA a Sovětský svaz.

Zvonky

Ze vzorů 30. let vycházely i tyto vánoční zvonky. "Od konce 50. a 60. let byly běžně ponechány v podobě, která dříve sloužila jen jako podklad pro dekoraci malbou stylizovaných linek a kudrlinek," dodává Petr Nový.

Panáček s ohýbacími končetinami

Velmi oblíbené byly v 70. letech figurky sestavené z foukaných koulí a "chlupatých drátků", tzv. žinylky. Tento materiál výrobcům ozdob dodával národní podnik Centroflor.

Ozdoby s třásněmi

"Tyto perličkové (rautové) vánoční ozdoby z foukaných perlí se v období socialismu zhotovovaly v rámci národního podniku Železnobrodské sklo (závod Poniklá). I zde se od konce 50. let projevoval vliv "bruselské estetiky", třeba v podobě medúz s dlouhými lamelami," vzpomíná Petr Nový.

Chaloupky

Motiv zasněžených domečků se mezi vánočními ozdobami objevil už v 19. století. Často se dekorují malbou nebo posypy, jako v tomto případě nenáročných výrobků. Víte, že při výrobě vánočních ozdob se užívá šest základních barev? Červená, modrá, zelená, zlatá, růžová a fialová. "Zato dnes máme barev šest tisíc," říká Růžena Secká, předsedkyně družstva Vánoční ozdoby ze Dvora Králové nad Labem, které je největším výrobcem ručně foukaných a malovaných skleněných vánočních ozdob v Česku a jedním z největších v Evropě.

Ptáčci

Ptáčci se skřipcem byli původně výsadou německých výrobců. Až v meziválečném Československu se dočkali takové pestrosti barev, která neměla na světě obdoby. Zatímco retro ozdoby mají ocásek z plastových štěteček, ty současné se vyrábějí z pravého peří.

Santa Claus, nebo děda Mráz?

Figurka Santa Clause nechyběla od 30. let 20. století na žádném stromečku v USA. Není divu, že jich existuje nepřeberné množství variant. "Tento konkrétní vzor pochází od firmy Václava Bergera z Bílé Třemešné. Jeho zákazníkem byla již v roce 1937 i americká velkoobchodní firma Woolworth," upřesňuje Petr Nový z Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.

Santa Claus, nebo děda Mráz?

Přestože dětem v socialistickém Československu přinášel dárky sovětský děda Mráz, nikoliv americký Santa Claus, výrobcům vánočních ozdob to mohlo být jedno. Vypadali stejně, a i kdyby ne, hlavní byl zahraniční, nikoliv domácí trh. Tudíž se mohly znovu a znovu využívat vzory vzniklé již v 30. letech.

Mikuláš

"Na vánočním stromečku nemohly tradičně chybět ani postavy Tří králů nebo sv. Mikuláše, jednoho z nejoblíbenějších světců, který proslul svou štedrostí a stal se inspirací pro postavu Santa Clause," doplňuje Petr Nový a připomíná, že svatý Mikuláš je patronem námořníků či obchodníků, ale také dětí a studentů nebo pravoslavného Ruska.

Sněhuláček s vločkou

Kombinace foukané a malované ozdoby se žinylkou byly v 70. letech velmi populární a existovaly v mnoha variantách. Jejich výroba nebyla náročná, jako u jiných druhů, a tedy ani drahá.

Čokoládová kolekce

Na čokoládu z vánoční kolekce se těšily snad všechny děti. Nebývaly totiž tak přesycené sladkostmi, k Mikuláši se nadělovaly hlavně ovoce a ořechy.

Arabesky

Želé kroužky obalené v čokoládě se vyrábějí dodnes. V 70. a 80. letech se krabička plátků ovocného želé dávala i místo bonboniéry.

Čokoládová kolekce

Spousta pamětníků by přísahala, že tehdejší čokoláda chutnala mnohem lépe. Pokud však koupíte vánoční kolekci za pár korun, nemůžete čekat kvalitní čokoládu.

Krabice bonbónů

Bonbony zvané salonky patřily výhradně vánočnímu období. Dělal se buď ze želé, nebo z fondánu. V současnosti se nabízejí v mnoha příchutích. Ta původní však, zdá se, z nabídky čokoládoven zmizela.

Krabice bonbónů

A tady vzpomínka na slovenské balení čokoládových vánočních bonbonů.

Čokoládová kolekce

Vzpomenete si ještě na svůj oblíbený bonbon z kolekce? A jeho příchut'?

Muchomůrky

Muchomůrky patří k vánočnímu stromečku stejně neodmyslitelně jako k velbloudovi hrby. "Nabízejí se v řadě vzorů již od 30. let 20. století. Vedle variant k zavěšení existovaly i druhy se skřipci, které se připínaly na větvě stejně jako ptáčci," upřesňuje Petr Nový z jabloneckého Muzea skla a bižuterie.

Vánoční koule

Pro foukané vánoční ozdoby navržené za socialismu jsou typické dominantní lineární dekory, v tomto případě v kombinaci bílé a zlaté.

Vánoční koule

Těmto tvarům vánočních ozdob říkají odborníci olivy. "Vznikají tak, že foukač při tvarování pracuje s oběma konci odtažku ze skleněné trubice. Zaškrtní jej jako při výrobě koule, nahřívá ale bez odpálení špičky. Tím docílí protažení koule do olivy," popisuje Petr Nový, hlavní kurátor Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou.

Košíčky

Vánočních ozdob foukaných do formy je takřka nekonečné množství. Rolihraje jen fantazie návrháře a zručnost formaře. Košíčky jako symbol hojnosti mají na vánočním stromku své nezastupitelné místo.

Olivy

Velmi populární byly v období socialismu 60. a 70. let barevné štíhlé olivy, které dokázaly i méně nazdobený stromeček doslova rozzářit.

Olivy

Tyto barevné štíhlé olivy z období 60. a 70. let jsou dekorované bílou linkou a posypem.

Skleněná kombinace

I v době národních podniků a státních výrobních družstev se experimentovalo s kombinacemi materiálů, například skla - foukané zlacené perle - a kovu jako v tomto případě.

Skleněné ozdoby spojené drátkem

Ještě před první světovou válkou se začaly v Jizerských horách a Krkokonoších zhotovovat ozdoby z foukaných perlí a polotovarů k jejich výrobě - skleněných trubiček. "Důvodem byl propad poptávky po foukaných perlích na indickém trhu díky japonské konkurenci a naopak strmě rostoucí zájem o vánoční

ozdoby v Evropě a USA. Právě této módě výrobci a obchodníci z Čech vyšli naproti," vysvětluje Petr Nový, jeden z největších odborníků na skleněné ozdoby v Česku.

Skleněné ozdoby spojené drátkem

Z dutých perlí a trubiček se vyráběly i špičky na vánoční stromeček, jako v tomto případě. "Nejčastější dekorací bylo vnitřní stříbření, které se na počátku 20. století provádělo pomocí strojek, nebo i postaru vefukováním vodního koncentrátu obsahujícího jedovatý dusičnan stříbrný ústy," dodává Nový.

Skleněné ozdoby spojené drátkem

Japonskou konkurencí na indickém trhu byly po roce 1908 zle stiženy nejen foukané perle, ale i náramkové kroužky nazývané ve světě obchodu bangle. Vzhledem k podnikavosti výrobců a exportérů bižuterie není divu, že některé jejich druhy našly uplatnění v nových vzorech vánočních ozdob.

Skleněné ozdoby spojené drátkem

Vánoční ozdoby z foukaných perlí se v České republice stále vyrábí, zabývá se jimi však jen jedna jediná firma. Ta aktuálně usiluje o zapsání svého sortimentu do seznamu nehmotného dědictví UNESCO. Protože jde nejen o český, ale světový unikát.

<https://zena.aktualne.cz/vanoce/retro-vanocni-ozdoby-a-kolekce-taky-jste-je-meli-v-detstvi-n/r~3f18b9f01a7f11ea8d520cc47ab5f122/>